

Универзитет у Београду

Правни факултет

Београд, 10. септембар 2018. године

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду одређени смо да дамо мишљење о завршеној докторској дисертацији кандидата Ненада Гршића под насловом: „Начело партиципације у латиноамеричким федерацијама“.

Пошто смо прегледали достављени рукопис докторске дисертације и извршили њену оцену, слободни смо да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Подаци о кандидату

Ненад Гршић је рођен 3. децембра 1986. године у Вараждину, данашња Република Хрватска. Завршио је основну школу и природно-математички смер гимназије у Руми. Правни факултет Универзитета у Београду уписао је 2005. и дипломирао 2010. године, са општим успехом 9,03. Школске 2011/2012. године на истом Факултету уписује мастер академске студије права (јавноправни модул, уставноправни под-модул), које је успешно завршио 2013. године са просечном оценом 9,50. Мастер рад на тему „Шпанија: регионална или федерална држава?“ одбранио је са оценом 10 пред комисијом у саставу

др Марко Станковић (ментор) и др Владан Петров. У школској 2013/2014. години уписао је докторске академске студије, у оквиру уставноправне научне области, на Правном факултету Универзитета у Београду. Положио је испит из предмета Методи научно-истраживачког рада и вештине, одбранивши семинарски рад под насловом: „О забрани градње минарета у Швајцарској - директна демократија против људских права“. Након положеног усменог дела докторског испита успешно је одбранио пројекат докторске дисертације под насловом: „Начело партиципације у латиноамеричким федерацијама“, пред комисијом у саставу др Марко Станковић (привремени ментор), др Владан Петров и др Оливера Вучић.

Почев од 2011. године Ненад Гршић је радно ангажован у оквиру Општинске управе општине Рума. Током периода 2011-2012 обављао је стручну праксу на пословима пружања правне помоћи, у оквиру заједничког пројекта Омбудсмана Каталоније, Покрајинског омбудсмана, Адвокатске канцеларије Војводине, Покрајинске владе и 19 локалних самоуправа. Након завршетка пројекта и положеног државног стручног испита, заснива стални радни однос, најпре на месту стручног сарадника за персоналне послове, да би од 2015. године био распоређен на радно место шефа Одељења за општу управу и заједничке послове - где ради и данас. Учесник је више додатних обука, међу којима су и програм организован од стране Правног факултета у Лајдену, Холандског хелсиншког комитета и Хашке академије за локалну самоуправу (*MATRA Rule Of Law Training Programme - Decentralisation and Citizen Participation Module 2018*), Летња академија за младе стручњаке са западног Балкана под покровитељством Шведског института (*Sustainable Public Management Module 2018*) и обука за Систем финансијског менаџмента и контроле у јавном сектору, организована 2016. године у сарадњи са Универзитетом у Новом Саду и Канцеларијом за буџетско и финансијско пословање.

Говори енглески језик и познаје шпански језик у мери која му омогућава коришћење стручне литературе.

Аутор је објављеног рада:

“Локални омбудсман: европска искуства и перспектива у Србији”, *Европско законодавство, год. XVI, бр. 59/2017*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2017, pp. 247-264.

б) Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата Ненада Гршића са насловом „Начело партиципације у латиноамеричким федерацијама“ израђена је на 294 странице А4 формата (фонт *Times New Roman* 12, проред основног текста 1.5, маргине 30 mm) и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација садржи насловну страну на српском и енглеском језику, страну са информацијама о ментору и члановима комисије, страну са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, укључујући резиме на српском и енглеском језику и кључне речи, две странице садржаја, списак литературе на 16 страница и биографију аутора. Докторска дисертација кандидата Ненада Гршића састоји се из три главе, при чему су увод и закључак издвојени у засебне целине. Дисертација обухвата најпре Увод (стр. 8-15), затим Главу прву „Уставни развој латиноамеричких федерација: од независности до федерализма“ (стр. 15-111), Главу другу „Основне карактеристике латиноамеричког федерализма (стр. 112-156), Главу трећу „Партиципација у савезној власти и надлежности федералних јединица“ (стр. 158-270) и Закључна разматрања (стр. 271-275). Свака од глава је издељена на одељке, на следећи начин: Глава прва на Одељак први „Колонијално наслеђе и еманципација Латинске Америке“ (стр. 16-60) и Одељак други „Конституционализација латиноамеричких федерација“ (стр. 60-111); Глава друга на Одељак први „Специфичности и спорна питања“ (стр. 113-134) и Одељак други „Класификација латиноамеричких федерација“ (стр. 134-158), док је Глава трећа организована у оквиру Одељка првог „Други дом савезног парламента“ (стр. 159-199), Одељка другог „Савезна извршна власт“ (стр. 199-222), Одељка трећег „Контрола уставности и уставно судство“ (стр. 222-245) и Одељка четвртог „Организација и надлежности федералних јединица“ (стр. 245-270).

Рад има укупно 822 фуснота у тексту. Списак литературе обухвата 129 коришћених библиографских јединица од којих је 55 монографских радова и 74 чланака из научних часописа и зборника радова. Остатак коришћене литературе чине 19 интернет адреса, 94 прописа и историјска документа и 11 пресуда различитих судских инстанци.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет овог истраживања јесте анализа како позитивних уставних оквира, тако и политичких система и политичке праксе у четири латиноамеричке федерације, са циљем давања одговора на питање у којој мери је присутна партиципација федералних јединица, као темељно начело федералног уређења. Истраживање степена и начина примене федералистичких постулата у сложеном политичко-културном амбијенту Латинске Америке вршено је пре свега са фокусом на начело партиципације, али и уз осврт на начела аутономије и супрематије, као саставне делове ширег федералног начела.

У оквиру овако широко постављеног предмета испитивано је учешће федералних јединица у савезним властима Аргентине, Мексика, Бразила и Венецуеле, односно начина на који је у овим земљама извршена вертикална подела власти. Кандидат је учинио и неизбежне осврте на теоријска разграничења између федералне и унитарне државе и покушаје изналажења *diferentia specifica* између ова два појма, одредивши се за реалистички приступ. Стога је уставна прокламација федерализма узета за „камен међаш“ и поред високог степена централизације у појединим од четири савезне државе. Због значаја партиципирања у законодавној, а нарочито уставотворној власти федерације, пажња рада је добрим делом усмерена ка савезном парламенту: његовом односу према другим органима у оквиру система поделе власти, конкретним овлашћењима горњег (другог) дома, односу између домова и начинима на који несагласности могу бити превазиђене, начину избора самих домова и карактеру мандата њихових представника. У раду је наглашена специфична улога другог дома у федерацијама, као чувара успостављене вертикалне поделе власти, али и низ институционалних питања и политичких питања који утичу на слабљење његове позиције. Како учешће федералних јединица у вршењу савезне власти може бити непосредно (приликом поступка промене устава) или посредно (у поступку доношења савезних закона) извршена је анализа уставотворних и законодавних поступака у све четири земље, из угла заступљености интереса њихових федералних јединица.

Поред представљања у централном парламенту, испитано је и у којој мери је омогућено да федералне јединице учествују у вршењу извршне и судске власти федерације. Процес који се одвија већ неколико деценија јесте јачање функција

федерације, чиме се садржински повећавају надлежности федералног нивоа власти. Разлози за ово су многоструки: технолошки и индустријски развој и потреба за уједначавањем прописа на савезном нивоу која се услед тога јавља, знатно већа финансијска средства која су на располагању савезу, периоди криза када се повећава утицај централних власти у економској сфери или заоштрене међународне прилике - када на значају добија надлежност федерације за вођење спољне политике. Са друге стране, присутан је и тренд јачања извршне власти као оперативне гране власти, монополисте на предлагање закона, а у све већем броју случајева и самог доносиоца нормативних аката. Претварање законодавног тела у „потврђивача“ одлука донесених од стране владе тренд је присутан у свим, а не само у државама са федералним уређењем. Отуда не чуди све већа заинтересованост чланица федерације за утицај на избор и састав савезне извршне власти. Степен овог утицаја у латиноамеричким федерацијама, које негују традицију председничког система, је поприлично сужен.

Сложеност хијерархије правних аката, постојање сукоба надлежности између федерације и њених саставних делова, као и између федералних јединица међусобно, разлози су који дају на значају уставно-судској функцији у федерацијама. С обзиром на чињеницу да је основна улога ове савезне функције очување вертикалне поделе власти, јасно је да су федералне јединице заинтересоване да учествују у њеном обављању. Начело партиципације федералних јединица у овом сегменту савезне власти испољава се у три аспекта: моделу организације уставно-судског система, утицају на састав органа који обавља уставно-судску функцију и могућности иницирања поступка оцене уставности савезних закона од стране федералних јединица. У овом смислу су на неколико места у раду истакнута досадашња негативна искуства, са аспекта очувања федералног начела и начела партиципације. Указано је на опасност да судови којима је поверена заштита вертикалне поделе власти на посредан начин омогуће ширење функција федерације - екстензивним тумачењем уставног *numerus clausus*-а њених надлежности.

Заједничко за ближу и даљу прошлост готово свих земаља Латинске Америке, а самим тиме и држава које су предмет овог истраживања, јесте често смењивање периода озбиљних политичких нестабилности са периодима војних диктатура. Иако су разлози за овакву политичку реалност особени у свакој земљи, кандидат је покушао са

проналажењем извесног сплета заједничких историјских, економских, међународно-политичких и културолошких околности које су довеле до оваквог друштвеног окружења.

Поред давања одговора на питање о степену примене начела партиципације у четири латиноамеричке савезне државе, као додатни апстрактнији циљ се наметнуло и размишљање о неопходном ширем, социјалном амбијенту у коме је уопште могуће изградити стабилну, федерално уређену државу. Неопходност постојања равнотеже између различитих политичких заједница и изграђени институционални механизми за превазилажење озбиљних политичких и друштвених конфликта предуслови су за такву творевину. Прве деценије XXI века су, и поред бројних проблема са којима се носе латиноамеричке земље, донеле степен политичке стабилности знатно већи него што је то било у задњим деценијама прошлог века. Са друге стране, управо федерализам може имати улогу коректива и средства за изналажење компромиса у периодима криза и превирања. Поред заједничких карактеристика које одликују аргентински, бразилски, мексички и венецуелански федерализам, свака од ових земаља одликује се и одређеним специфичностима које су допринеле и усвајању различитих уставноправних решења у свакој од њих. Дисертација садржи излагања о свим релевантним решењима, и то пре свега у погледу организације и овлашћења савезног парламента, његовог другог дома, начину избора и карактеру мандата представника федералних јединица, положају савезне егзекутиве и утицају и учешћу федералних јединица у овој грани власти, као и степену партиципације јединица федерације у обављању уставно-судске функције и одређених специфичности судске контроле уставности у овим земљама.

III Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

Основне радне хипотезе дисертације дате су кроз дефинисање неколико одвојених, али функционално повезаних питања:

- 1) Да ли се може говорити о постојању заједничких историјских, економских, политичких и других друштвених околности које су утицале на обликовање државних уређења у Бразилу, Аргентини, Венецуели и Мексику?
- 2) Који су главни институционални механизми путем којих се врши партиципација федералних јединица у савезној власти четири латиноамеричке федерације?

- 3) Какав је утицај друштвеног амбијента и политичког фактора на функционисање позитивног правног оквира?
- 4) У којој мери и на који начин изостанак вишенационалности и традиције (као кључних разлога за федерално уређење) утичу на остваривање начела партиципације федералних јединица?
- 5) Какав је утицај деформисаног председничког система на начело партиципације?
- 6) Да ли се може говорити о постојању нових тенденција везаних за вертикалну поделу власти у четири земље?

Чиниоци који утичу на образовање федерација могу бити географски, традиционално-историјски, економски и други, али се као први и најзначајнији фактор увек истиче вишенационалност. Аргентина, Бразил, Венецуела и Мексико су, као уосталом и све државе обе Америке, усвојиле западноевропски концепт нације, у коме се, поједностављено говорећи, националност изједначава са држављанством. Борба за независност је била иницијална каписла за процес изградње нација, који је у Латинској Америци био усложњен околношћу да локалне владе често нису имале рационални и демократски легитимитет. Свест о суверености монарха најпре је замењена харизматском влашћу обласних моћника, легитимисаних великим земљишним поседима и богатством или ратним заслугама. И док је у САД-у након Грађанског рата коначно решена дилема о носиоцу суверености у корист „америчке нације“, дотле су у Латинској Америци превладали партикуларизми, те није дошло до образовања јединствене нације или државе у оквиру шпанског говорног подручја. У случају Бразила главни интегративни фактор (пored језика) није било национално осећање колико оданост круни, с обзиром на то да је по стицању независности ова држава деценијама фигурирала као једина латиноамеричка монархија. Велика површина територије једини је рационални основ за деволуцију, али изостанак историјских и традиционалних разлога, пре свега раније непостојање федералних јединица као самосталних држава, нису ишли у прилог овом процесу. Неразвијени регионални идентитети и непостојање снажних регионалних странака ишли су у прилог незаинтересованости федералних јединица за активним представљањем на савезном нивоу. Концентрација моћи у рукама председника, његова премоћ над парламентом и широке могућности за утицај на надлежности федералних јединица, уз политички утицај војске (националне, тј. савезне) спречавају учешће федералних јединица

у моноцефалној савезној егзекутиви. Са ре-демократизацијом крајем XX века дошло је до делимичног отклањања деформитета „конзулског президентијализма“, пре свега у погледу утицаја армије и насилних смена власти пучевима. Релативно висок степен уставноправног континуитета у последњим деценијама суочио се са новим изазовима у виду кризних економских турбуленција. Тешки резони и хитне мере у циљу стабилизације привреде нису остали без последица по начело партиципације.

Стога би се јединствена хипотеза дисертације могла дефинисати на следећи начин:

Упркос позитивним знацима у последњим деценијама, условљеним пре свега повратком политичког плурализма, начело партиципације у латиноамеричким федерацијама је слабо примењено, пре свега услед једнонационалности, ауторитарног президентијализма, структуре савезног парламента, слабог степена политичке културе и клијентелизма регионалних лидера, као и све чешићих екстерних шокова економске природе.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Дисертација отпочиње „Уводом“, као издвојеним делом у коме су дата појашњења неких основних теоријских концепција, наведени поједини аутори од посебног значаја за истраживање, али и дата извесна појашњења и разграничења битних појмова. У оквиру прве главе рада („Уставни развој латиноамеричких федерација: од независности до федерализма“) изнете су пресудне историјске и друштвене околности које су читав регион водиле до еманципације. Истовремено, током овог периода су створене темељне политичке снаге и силе, као и зачеци будућег државног уређења и вертикалне поделе власти. Због културолошких и језичких, али и битних политичких и друштвено-економских разлика материја је у оквиру првог одељка („Колонијално наслеђе и еманципација Латинске Америке“) изложена уз раздвајање лузофонског Бразила и Хиспаноамерике у оквиру истих тематских целина („Освајање Новог света и друштвене прилике у колонијама“, „Организација колонијалне власти“, „Узрок, ток и особености борбе за независност“ и „Пропаст сна о континенталној федерацији“). У другом одељку („Конституционализација латиноамеричких федерација“) на хронолошки начин је приказана еволуција уставноправног поретка сваке од четири федерације – закључно са највишим правним актима који су и данас на снази (бразилског Устава од 1988, мексичког

од 1917, аргентинских уставних реформи од 1994, односно венецуеланског највишег правног акта од 1999. године). У другој глави („Основне карактеристике латиноамеричког федерализма“) најпре је извршено проналажење одређених специфичности и спорних питања које раздвајају латиноамеричке од тзв. „класичних федерација“. У оквиру одељка „Специфичности и спорна питања“ посебан осврт је учињен на крхкост демократских режима и институција у четири земље, али и на неке нове изазове са којима су суочене после 2000-те године. Пресек најважнијих особености четири државна уређења уз њихово смештање у устаљене типове федералних држава (према начину настанка, националном саставу, федералној структури и организовању федералног подручја) извршено је у оквиру другог одељка исте главе („Класификација латиноамеричких федерација“). Синтетички приступ, који је уведен у другој глави, у потпуности је примењен у трећој, уједно и завршној глави рада („Партиципација у савезној власти и надлежности федералних јединица“). Кроз анализу позитивних нормативних оквира четири федерације кандидат је настојао дати одговор на питање да ли је и у којој мери омогућена партиципација федералних јединица у свакој од грана савезне власти. Посебан одељак („Други дом савезног парламента“) и готово трећина ове главе посвећена је сенатима четири земље, као кључних за остваривање партиципације федералних јединица у уставотворној и законодавној савезној власти. Посебна питања која су разматрана у првом одељку тичу се најпре положаја савезног парламента као органа у систему хоризонталне поделе власти, пре свега његовог односа са шефом државе („Савезни парламент у латиноамеричком президенцијализму“); затим учешћа федералних јединица у саставу савезног парламента - како његовог првог, тако и другог дома („Партиципација федералних јединица у структури савезног парламента“); природа сената испитана је кроз анализу мандата и начина избора сенатора („Природа другог дома савезног парламента“), док су процеси измене и доношења савезних закона и савезног устава посматрани из угла заштите положаја чланица федерације („Учешће федералних јединица у уставотворној и законодавној власти“). Посебан осврт учињен је на случај Венецуеле, као једине латиноамеричке федерације која практикује уникамерализам савезног парламента, али уз извештајан степен партиципације својих држава чланица. У одељку посвећеном егzekутиви („Савезна извршна власт“) размотрен је начин избора („Партиципација федералних јединица у избору савезне извршне власти“) и полуге моћи које стоје на располагању

председницима Аргентине, Венецуеле, Бразила, односно Мексика, као и могућности федералних јединица за његово зауздавање - пре свега преко централног парламента („Федерално начело и председничка овлашћења“). Одељак трећи је у целини посвећен уставносудској функцији, кроз засебну анализу контроле уставности и законитости која постоји у свакој од четири земље, те одређене заједничке особине за сва четири модела уставносудске контроле и организације. Последњи, четврти одељак треће главе, посвећен је начину на који је извршена расподела надлежности између два нивоа власти („Методи расподеле надлежности“), али и конкретним овлашћењима сваког од два нивоа власти („Надлежности федералних јединица“). Посебно су изложена излагања о могућностима за једнострану интервенцију савеза у унутрашње ствари чланица („Самоорганизација федералних јединица и федерална интервенција“), као и о степену финансијске аутономије коју уживају федералне јединице у латиноамеричким федерацијама („Фискални федерализам у латиноамеричким федерацијама“). У завршном делу рада који је уобличен у оквиру „Закључних разматрања“ извршено је кратко сумирање резултата истраживања, дата је додатна потпора за главну хипотезу читаве дисертације - уз умерени оптимизам аутора у погледу будућности латиноамеричког федерализма.

V Очекивани резултати и научни допринос дисертације

О оствареним резултатима, као и научном доприносу дисертације „Начело партиципације у латиноамеричким федерацијама“ кандидата Ненада Гршића може се говорити пре свега кроз сагледавање закључака до којих се дошло након спроведеног истраживања. Кроз израду дисертације кандидат је успешно потврдио хипотезе од којих се пошло у самом зачетку. Изведени су извесни заједнички закључци за све четири латиноамеричке федерације, са нагласком на начелу партиципације њихових федералних јединица. Колонијално искуство имало је хомогенизујуће дејство на Ибероамерику, док је португалско подручје унификовано у оквиру Бразила. Исти фактори који су спречили стварање јединствене хиспаноамеричке федерације (географске баријере, колонијалне границе, локални каудиљоси) били су пресудни за усложњавање државних уређења нових земаља, док је једнонационалност ублажила примену федералних постулата. Уклањање шпанске круне, као главне центрипеталне силе, довело је до „балканизације“

Хиспаноамерике до нивоа у којем је успостављен поновни баланс са постојећим центрифугалним тенденцијама. Кроз историјску и нормативну анализу еволуције политичких заједница и уставних пројеката дошло се до закључка да нису најтачније тврдње које све латиноамеричке федерације сврставају у савезне државе настале деволутивним путем. Ако у случају Аргентине као репер узмемо тренутак доношења првог трајног писаног устава (1853), можемо рећи да је ова држава настала агрегацијом, од до тада независних провинција. Сличан закључак можемо извести и у случају Мексика, бар када је реч о првом федералном уставу ове земље донетом 1824. године.

Током истраживања су у неколико наврата изнете резерве и у погледу тврдњи бројних аутора да државна уређења четири латиноамеричке земље представљају пуку копију северноамеричког модела. Теорије о правном транспланту имају своје историјско упориште, али у многоме занемарују специфични латиноамерички контекст. Председнички систем „накалемљен“ је на милитаристичку традицију, док је федерални модел уподобљен постојећим регионалним партикуларизмима, али и дорађен по узору на шпанско и португалско искуство регионалне самоуправе. Снажна позиција шефа државе и раскорак између нормативног и стварног поретка представљаће главну препреку за партиципацију федералних јединица у вршењу надлежности федерације.

Значајан допринос огледа се и у виду расветљавања међусобне условљености између процеса демократизације, са једне, и ре-федерализације, са друге стране. Промене у виду повратка демократским процедурама обележиле су политички живот Бразила, Аргентине, Мексика и Венецуеле 80-их година прошлог века. Расветљавање везе између политичког плурализма и редефинисања односа између националних и субнационалних власти био је и један од фокуса истраживања. Међузависност и прожимање два паралелна процеса карактеристични су за све четири латиноамеричке федерације. Промена изборног система у Мексику представљала је својеврсни „спољашњи шок“ који је водио политичком плурализму на нивоу држава и захтевима за поштовањем федералног институционалног оквира. Повратак директним изборима за гувернере и градоначелнике представљао је главни подстицај рушењу вишедеценијске тропартијске хегемоније у Венецуели. Са друге стране, политички систем Бразила одувек се одликовао регионалном фрагментираношћу, узрокованом простором и географским и привредним партикуларностима. Аргентинско искуство је пак показало на који начин централна влада може манипулисати

буџетским средствима у циљу добијања што веће међупровинсијске подршке за своју политику. Упркос чињеници да се „федерализацијом одлучивања“ нарушава начело „један човек-један глас“, истовремено се повећава број „вето играча“ и успостављају границе за једностране одлуке савезне владе. Ова околност је довела и до повратне реакције на процес демократизације, оличене у опстанку својеврсних „конзервативних острваца“ на нивоу федералних јединица, као и пратећим отпорима за свеопштом друштвеном реформом.

Иако су темељне уставне реформе резултирале оснаживањем аутономије субнационалних нивоа власти, уникамерализам савезног парламента Венецуеле у том смислу представља значајно одступање. У циљу одбране федералног карактера њеног државног уређења аутор се послужио реалистичким приступом, али и истицањем презаступљености мањих држава у оквиру једнодоме Народне скупштине. Кандидат је указао на федерализацију нафтних прихода као један од главних узрока за јачање централних власти у Венецуели - који је истовремено и извор редистрибутивне социјалне политике и узрок финансијске зависности држава чланица. На примеру Боливарске Републике релативизација класичних „мерила федерације“ проширена је и на само постојање другог дома савезног парламента. Овакав приступ брањен је околношћу да Пактеова начела данас могу послужити само као „лакмус-папир“ у циљу испитивања федерализације конкретног државног уређења, те превазилажењем строге границе између појмова федералне и унитарне државе. Супротстављање идеалних типова унитарне и федералне државе данас може имати значајнију научну улогу само ако се посматра као својеврсна скала за „степеновање федерализације“. Стога је изнет закључак да „централизоване федерације“ представљају пре особеност модерног конституционализма него *contradictio in adjecto* у строгом смислу. Учињен је и знатан напор за расветљавањем утицаја најновијих глобалних економских кретања на начело партиципације. Светска економска криза водила је латиноамеричке федерације у проблеме са јавним финансијама. Опасност од спирале јавног дуга је након 2000. године довела до реакције у виду мобилизације политичког спектра на свим нивоима власти. Кризна времена захтевају ефикасно управљање, те је и учешће федералних јединица у вршењу савезних власти стављено у други план. Критика централизације данас је скопчана пре свега са неефикасношћу овог централизованог модела управљања и потребом да се привредни

развој усмерава сходно регионалним показатељима. Превазилажење унутрашњих регионалних дисбаланса главни је изазов савезних власти у четири федерације, при чему се смањена економска улога државе јавља као додатна препрека. Околност да су Мексико, Бразил и Аргентина током последњих година доживели својеврсно „покретање зарђалих зупчаника федерализма“ се истиче као показатељ да и пука уставна прокламација може играти битну улогу у друштвено-политичким кретањима. Иако већим делом непримењена у пракси, по повратку политичког плурализма она може представљати значајан подстицај и оквир за оживљавање вертикалне поделе власти.

Федерализам је у оквирима СФРЈ, као савезне државе, годинама био актуелна тема и у центру интересовања како политике и политичара, тако и уставноправних теоретичара и политиколога. Сама тематика латиноамеричког федерализма је чак и у овом периоду ретко била предмет интересовања наших конституционалиста. Доста аутора бавило се Латинском Америком кроз призму политиколошко-идеолошког, имајући у свом фокусу пре свега социјалистичко уређење и ширење револуционарних идеја у другој половини XX века. Распад савезне државе је са собом, као колатералну штету, однео и тему федерализма са дневно-политичке, али и научне сцене. У радовима уставних правника све је мање места за федерализам, а још мање за његову латиноамеричку варијанту. Чињеница да код нас још увек изостаје свеобухватни компаративни прилаз овој теми, додатно дају на значају овом истраживању.

VI Закључак

На основу свега наведеног, Комисија је утврдила да је докторска дисертација кандидата Ненада Гршића, под насловом „Начело партиципације у латиноамеричким федерацијама“ у свему израђена према одобреној пријави и у складу са стандардима Универзитета у Београду. Предметни докторат представља самостални и оригиналан научни рад из уже уставноправне научне области. Стога, са великим задовољством, констатујемо да су се стекли сви академски услови за њену јавну одбрану, те у том смислу и чинимо предлог Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да донесе одлуку којом се допушта одбрана ове докторске дисертације.

У Београду, 10. септембар 2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др Владан Петров
редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду

др Дарко Симовић
редовни професор Криминалистичко-полицијске академије у Београду

др Марко Станковић
ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду (ментор)